

HISTORIAN PRELIMINÄÄRI K/21

Koe on kaksiosainen. Osassa I on kuusi 20 pisteen tehtävää, ja osassa II kolme 30 pisteen tehtävää. Saat vastata enintään viiteen tehtävään. Näistä tehtävistä enintään kaksi saa olla osasta II. Kokeen maksimipistemäärä on 120. Sen saavuttaminen edellyttää, että vastaat kolmeen osan I tehtävään ja kahteen osan II tehtävään. Halutessasi voit tuottaa vastausten tueksi piirroksia, kaavioita tai taulukoita ja liittää niistä kuvakaappauksen mihin tahansa tekstivastaukseen.

Älä jätä mitään merkintöjä sellaisen tehtävän vastaukselle varattuun tilaan, jota et halua jättää arvosteltavaksi.

Sisällys

1. Osa I: 20 pisteen tehtävät

Vastaa 3–5 tehtävään.

1. Ihmiskunnan väestönkehitys_20 p. (aineisto)
2. Yhteiskuntasopimus 20 p.
3. Ympäristöongelmat kautta aikojen_20 p.
4. Kristinusko ja ristiretket Suomeen_20 p.
5. Suomen ja Saksan suhde läpi historian 20 p.
6. Saksan yhdistyminen 20 p.

2. Osa II: 30 pisteen tehtävät

Vastaa 0–2 tehtävään.

8. Suomalaiset SS-miehet 30 p. (aineisto)
9. Neuvostoliiton romahtaminen 30 p. (aineisto)
10. Militantin islamismin uhka 30 p. (aineisto)

Koe yhteensä 120 p.

Osa I: 20 pisteen tehtävät

Vastaa 3–5 tehtävään.

1. Ihmiskunnan väestönkehitys 20 p.

Kuivaa ihmiskunnan väestönkehityksen pääpiirteet aina esihistoriallisesta ajasta nykypäivään. Huomio tarkastelussasi sekä megatrendejä, että lyhyemmällä tarkasteluvälillä merkittäviä muutoksia. Hyödynnä vastauksessasi aineistot osiosta löytyviä kuvaajia (Aineistot 1A, 1B, 1C).

2. Yhteiskuntasopimus 20 p.

Useat valistuksenajan yhteiskuntafilosofit kuten esimerkiksi John Locke, Jean-Jacques Rousseau ja Thomas Hobbes käsittelevät kirjoituksissaan yhteiskuntasopimuksen käsitettä. Pohdiskele yhteiskuntasopimusajatuksen historiallista merkitystä Euroopalle.

3. Ympäristöongelmat kautta aikojen 20p.

Itse aiheutetut ympäristöongelmat eivät ole vain modernin aikakauden ongelma. Kuvaile ihmiskunnan aiheuttamia ekologisia ongelmia eri historiallisia aikakausina.

4. Kristinusko ja ristiretket Suomeen 20 p.

Historialliset kronikat kertovat ruotsalaisten tuoneen kristinuskon Suomeen kolmella ristiretkellään sydänkeskialjalta alkaen. Arvioi tämän käsityksen paikkansapitävyyttä modernin historiankirjoituksen näkökulmasta.

5. Suomen ja Saksan suhde kautta aikojen 20 p.

Kuvaile Suomen Saksan välisiä kulttuurisia, taloudellisia, uskonnollisia ja poliittisia suhteita aina keskialjalta toisen maailmansodan päättymiseen.

6. Saksan yhdistyminen 20 p.

Mitä vaikutuksia Saksan yhdistymisellä vuonna 1871 oli Euroopan suurvaltojen väliselle voimatasapainolle, ja toisaalta näiden keskinäisille ulkopoliittisille suhteille?

Osa II: 30 pisteen tehtävät

Vastaa 0–2 tehtävään.

7. Suomalaiset SS-miehet 30 p.

Noin 1400 suomalaista vapaaehtoista palveli Saksan SS-joukoissa jatkosodan aikana.

7.1. Selitä, miten kuva suomalaisista SS vapaaehtoisista on muuttunut viime vuosikymmeninä. Hyödynnä vastauksessasi Ylen artikkelia (Aineisto 7A) 15 p.

7.2. Pohdi miksi suomalaisten SS vapaaehtoisotilaiden kuvaamiseen on liittynyt vahvoja historiapolitiittisia intressejä aina jatkosodasta asti. (15p)

8. Neuvostoliiton romahtaminen 30 p.

Neuvostoliiton romahtaminen päätti kylmän sodan vuonna 1991.

8.1. Erittele syitä, jotka johtivat Neuvostoliiton heikentymiseen 1980-luvulla 1990-luvun taitteessa. (15p)

8.2. Miksi Suomi suhtautui hyvin varovaisesti Neuvostoliiton orastavaan romahdukseen? (Aineistot 8A ja 8B) (5p)

8.3. Luovuttaessaan vallan virallisesti Venäjän federaation presidentille Boris Jeltsinille, Neuvostoliiton viimeinen johtaja Mihail Gorbatšov kertoi suurimman saavutuksensa olleen ”vapauden antaminen kansalle”. Arvioi tämän näkemyksen paikkansapitävyyttä. (10p)

9. Militantin islamismin uhka 30 p.

Syyskuun 11. päivän (2001) terrori-iskujen jälkeen Yhdysvaltojen presidentti George Bush julisti ”sodan terrorismia vastaan”. Tässä ns. sodassa viholliskuvaksi muodostuivat ennen kaikkea militantit islamistiset ryhmittyvät, jotka olivat valmiita käyttämään terroria saavuttaakseen päämääränsä.

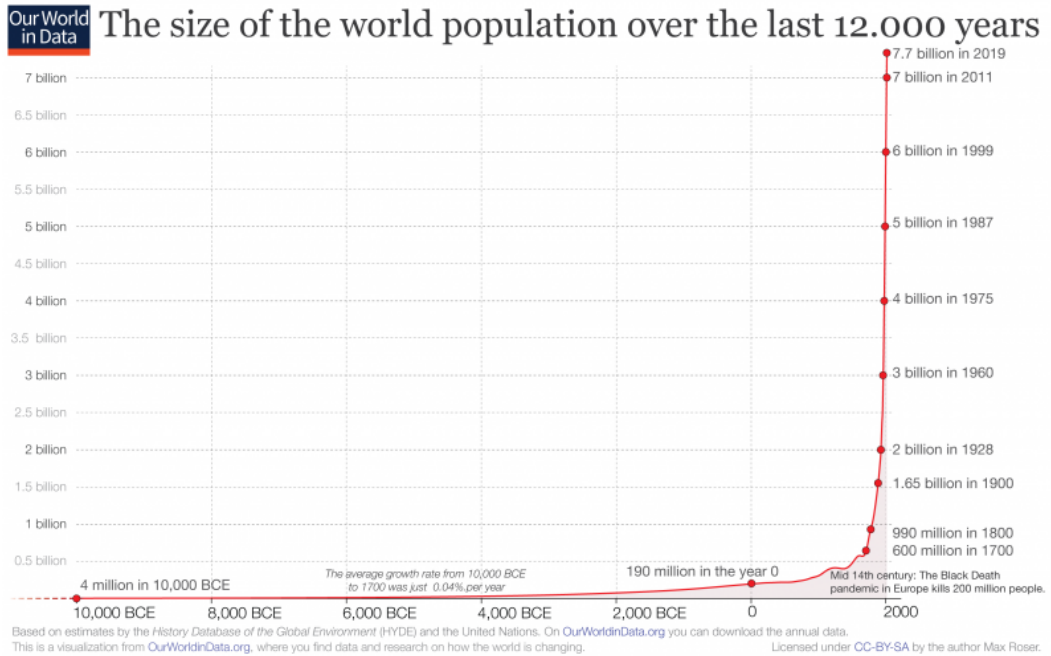
9.1. Pohdiskele militantin ääri-islamismien uhkakuvan merkitystä Yhdysvaltojen ulkopolitiikalle ja kansainväliselle toimijuudelle 2000- ja 2010-luvuilla. Hyödynnä vastauksessasi aineistoa 9A. (15p)

9.2. Pohdiskele modernin länsimaisen median välittämän militantti-islamismien kuvan merkitystä ja paikkansapitävyyttä. Hyödynnä vastauksessasi aineistoa 9B. (15p)

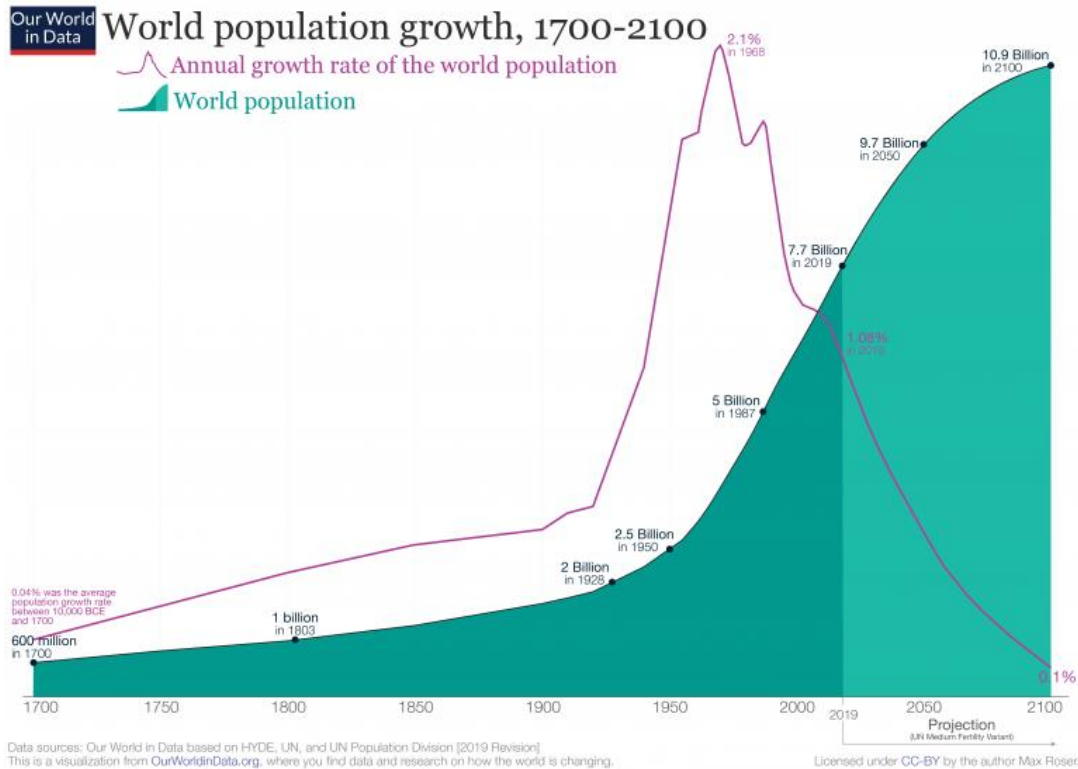
AINEISTOT

1. Ihmiskunnan väestönkehitys (HUOM! Ylioppilaskirjoituksessa materiaali olisi suomenkielistä, tai huolella käännettyä. Olen joutunut turvautumaan englanninkieliseen materiaaliin lähteiden niukkuuden takia. Voitte käyttää nettiä käännosten tekemiseen, jos koette sen tarpeelliseksi.)

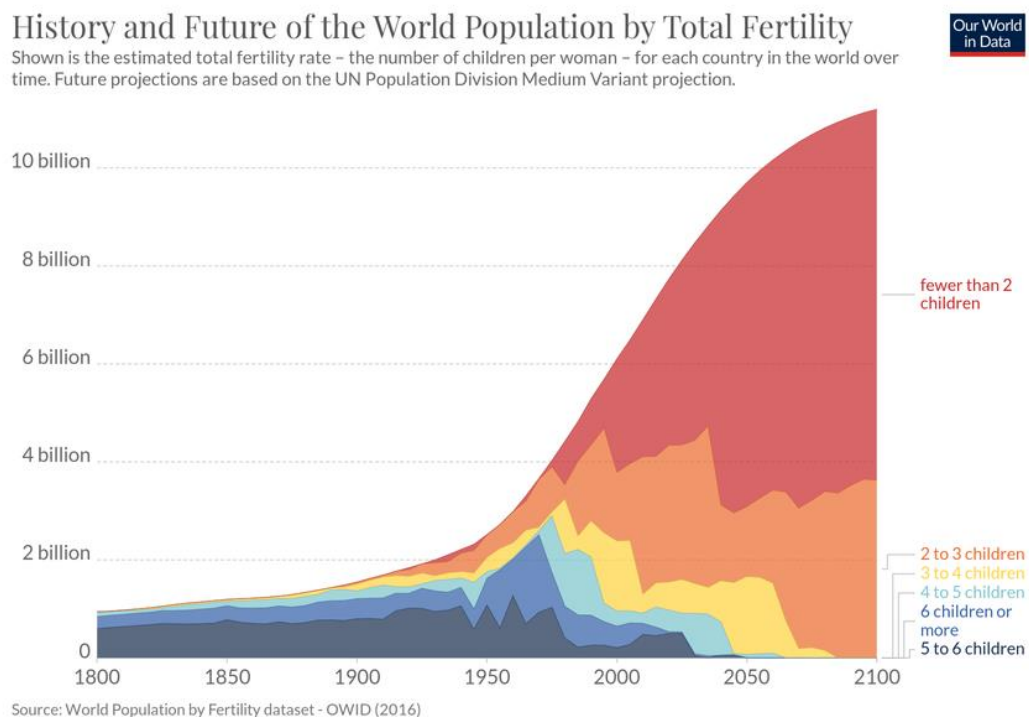
1.1. Väestönkehitys läpi vuosituhsien. (lähde: *Our World in Data.*)

1.2. Väestön määrä ja sen kasvu 1700-2020, ennusteet aina vuoteen 2100. (lähde: *Our World in Data*.) (Vihreä kuvaaja kuvaa maailman väestön määrää, violetti käyrä väestön vuosittaista kasvuprosenttia.)

1.3. Naisten hedelmällisyys (lasta/nainen) 1800-2020, ennusteet aina vuoteen 2100. (lähde: *Our World in Data*.) (Värilliset tekstit/kuvion osat ylhäältä alaspäin: 2 lasta tai vähemmän, 2-3 lasta, 4-5 lasta, 6 lasta tai enemmän, 5-6 lasta.)

7. Suomalaiset SS-miehet

7A

(Linkki alkuperäiseen artikkeliin: <https://yle.fi/uutiset/3-11120784>)

Suomalaisten SS-miesten päiväkirjoissa kauhistellaan, miten hirveä ihminen voi olla – juutalaisten ja siviilien surmaamisesta saatiin uutta tietoa

Kokonaiskuva vuosien 1941–1943 tapahtumista ei enää muutu, sanoo Kansallisarkiston johtaja.

16.12.2019

Suomalaiset SS-vapaaehtoiset ja väkivaltaisuudet 1941–1943 -kirjan kansikuvassa suomalaisia SS-miehiä on valmiina marssimaan kohti itää toukokuussa tai kesäkuun alussa 1941. Kuva on Olli Wikbergin kokoelmasta. Kansallisarkisto

Kansallisarkisto julkaisi maanantaina suomenkielisen version viime helmikuisesta selvityksestä suomalaisten SS-vapaaehtoisten osuudesta juutalaisten, siviilien ja sotavankien surmaamisessa Saksan hyökätessä Neuvostoliittoon.

Professori **Lars Westerlundin** johdolla laadittu alkuperäinen selvitys oli englanniksi. Aikataulusyistä siitä ei saatu versiota suomeksi vielä helmikuussa.

Suomenkielinen selvitys ”[Suomalaiset SS-vapaaehtoiset ja väkivaltaisuudet 1941–1943](#)” (siirryt [toiseen palveluun](#)) ei varsinaisesti tuonut uutta tietoa, mutta teosta on muutamassa kohtaa täydennetty.

Kokonaiskuva on kuitenkin sama: [suomalaiset SS-miehet todennäköisesti osallistuivat saksalaisten mukana juutalaisten ja siviilien surmaamiseen](#).

Suomen Kansallisarkiston pääjohtaja **Jussi Nuortevan** mukaan 76 SS-miehen sodan aikana pitämiin päiväkirjoihin perustuva englanninkielinen selvitys jäi monille etäiseksi. Vasta suomeksi se herättää suomalaisissa aidomman tunteen.

– Kun ajatellaan, että siinä on suomalaisia vapaaehtoisia, jotka kirjoittavat omaan päiväkirjaan omalla kielellään. Kun sitä lukee, niin täytyy sanoa, että ovat ne raakoja tekstejä.

Nuorteva sanoo, että nuorten miesten kokemukset olivat kovia. Järkytys paistoi päiväkirjoista läpi, monien mieli ei kestänyt. Mitään tappamisen meiningistä kertonutta uhoa päiväkirjoista ei löytynyt.

– Kyllä niissä enemmän kauhistellaan sitä, miten hirveä ihminen voi olla.

Yhteensä 1 408 suomalaista vapaaehtoista palveli kaksivuotisella palvelusopimuksella Waffen SS:n Wiking-divisioonassa. SS-vapaaehtoisista suomalaisista 256 kaatui sotaretken aikana, 14 katosi ja 686 haavoittui.

Professori Lars Westerlund (oik.) kuvattuna yhdessä tutkimusapulaisensa, filosofian maisteri Ville-Pekka Kääriäisen kanssa SS-selvityksen suomennoksen julkistamistilaisuudessa Kansallisarkistossa Helsingissä 16. joulukuuta. Antti Aimo-Koivisto / Lehtikuva

Rajua palautetta omaisilta mutta myös lisää tietoa

Kansallisarkisto sai heti helmikuussa rajua kritiikkiä selvityksestä. Ryöpytys jatkui ja paheni vielä kesällä, kun [SS-miesten läheiset vaativat Kansallisarkistoa oikaisemaan "häpäisevän" selvityksen](#) .

Maanantain suomenkielisen version julkistamistilaisuudessa oli paikalla myös suomalaisen SS-vapaaehtoisen poika ja Waffen-SS -vapaaehtoisten perinteitä vaalivan Veljesapu-Perinneyhdistyksen entinen puheenjohtaja **Pekka Kääriäinen**. Maaliskuussa Kääriäisen [olutravintola joutui boikotin kohteeksi Berliinissä](#) SS-veteraanien perinneyhdistyksen vuoksi.

Pekka Kääriäinen pitää Kansallisarkiston selvitystä tärkeänä, mutta ei edelleenkään hyväksy selvityksen johtopäätöstä.

– Me (omaiset) olisimme ehdottomasti sanoneet, että sotarikollisia ei löytynyt, mutta he ovat saattaneet käskynalaisena joutua näitä tehtäviä tekemään. Silloin se olisi totuudenmukainen. Meidän mielestä ei voi sanoa ”mitä ilmeisemmin osallistuivat”. Sehän koskee silloin kaikkia, Kääriäinen sanoo.

Heinäkuussa kerrottiin, että Kansallisarkiston pääjohtaja Jussi Nuorteva [on saanut uhkauksia](#) SS-miehistä tehdyn selvityksen takia.

Nuortevan mukaan kaikki SS-miesten omaiset eivät kuitenkaan ole selvityksen johtopäätöksiä vastaan. Helmikuun julkistuksen jälkeen Kansallisarkisto on saanut omaisilta paljon uutta tietoa.

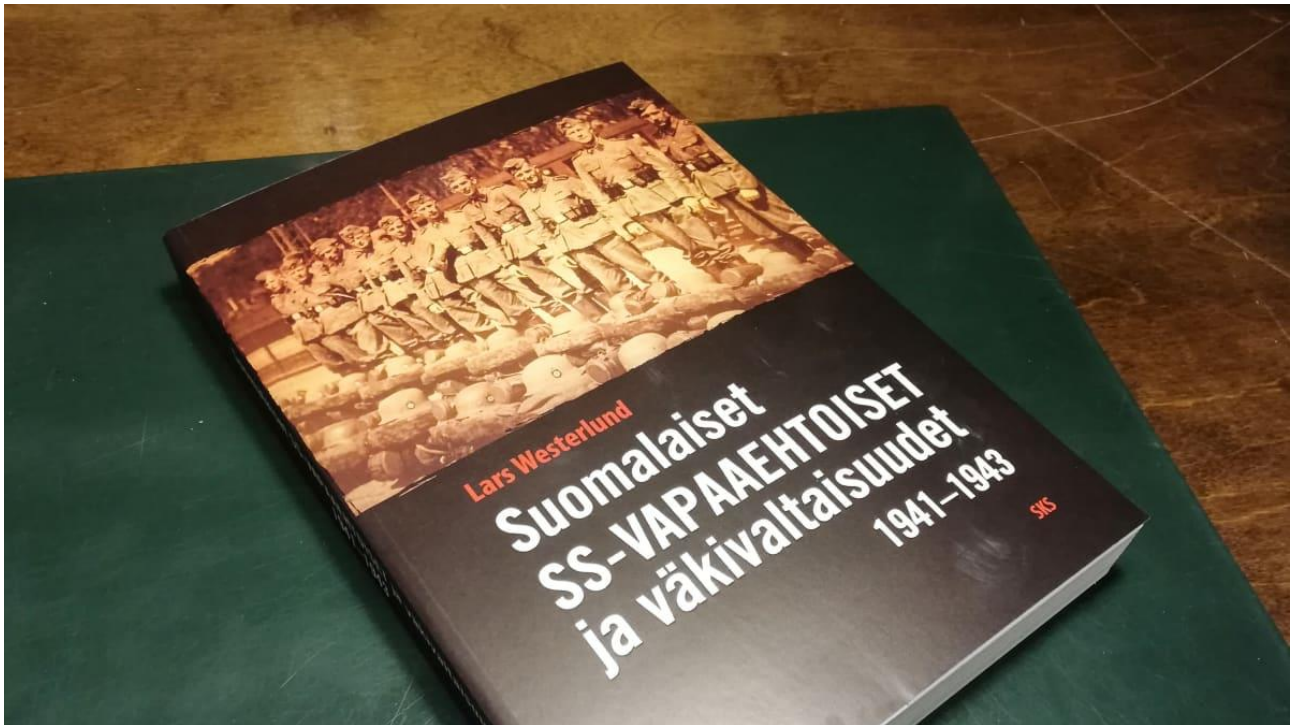
– Suurin osa, joka minuun otti yhteyttä sanoi, että he pitävät tärkeänä, että nämä asiat selvitetään. Sanoivat, että kyllä heidänkin pitää kestää se, mitä tuleman pitää.

Nuorteva lupaa, että Kansallisarkisto jatkaa uusien tietojen keräämistä ja tutkimista. Lisää yksityiskohtaista tutkimustietoa onkin luvassa lähivuosina, sillä uutta aineistoa on vielä paljon saatavissa.

– Tutkimus tulee jatkumaan sekä Suomessa että kansainvälisesti.

Mitä tapahtui Toldzgunissa uudenvuodenaattona 1942?

Aivan samanlainen suomennos ei alkuperäiseen verrattuna ole. Kansallisarkiston pääjohtaja katsoi, että asioiden selventämiseksi, piti suomenkieliseen versioon kirjoittaa lisätietoa muun muassa kansallissosialistisesta rotuopista.

Suomalaiset SS-vapaaehtoiset ja väkivaltaisuuudet 1941–1943 -kirjan kansi näyttää tältä. Kannen kuvassa on suomalaisia SS-miehiä valmiina marssimaan kohti itää toukokuussa tai kesäkuun alussa 1941. Marcus Ziemann / Yle

Kansallisarkisto kirjoittikin lisäluvun, jonka tavoitteena on "syventää kokonaiskuvaa tapahtumista ja Suomen ratkaisuja ohjanneesta politiikasta."

Kiinnostavaa suomenkielisessä versiossa on myös lisäluku Toldzgunin uudenvuodenaaton 1942 tapahtumista, jotka perustuvat uuteen suomalaisen SS-vapaaehtoisen sotapäiväkirjaan sekä yhteistyöhön Pohjois-Ossetian yliopiston kanssa.

Hyvin yksityiskohtaisessa kuvauksessa käy ilmi, että suomalaiset pioneerit komennettiin tuolloin teloittamaan viisi paikallista siviiliä ja kaksi saamaansa sotavankia.

– Ei se varmaankaan sotarikos ollut, koska ilmeisesti nämä ammutut olivat vastarintaliikkeessä toimineita, Nuorteva sanoo.

76 suomalaisen SS-miehen päiväkirjaan mahtui monenlaisia tulkintoja tapahtumista sotaretken vuosina 1941–1943. Jussi Nuorteva sanoo, että kaikki eivät olleet tuolloinkaan samaa mieltä. Yhtenäistä linjaa päiväkirjamerkinöissä ei ollut.

– Mutta kuitenkin ajateltiin samansuuntaisesti, että menee vähän turhan raa'alla touhulla nyt.

8. Neuvostoliiton romahtaminen

[8A Yle uutiset kesä 1991](#) Pääministeri Esko Aho kommentoi Mihail Gorbatšovin syrjäyttämistä.

[8B Yle uutiset elokuussa 1991](#). Vanhoilliset kommunistit tekevät epäonnistuneen vallankaappausyrityksen.

9. Militantin islamismin uhka

9A

(Linkki alkuperäiseen artikkeliin: <https://www.kaleva.fi/bush-varoitti-terrorismin-tukijoita/2091332>)

Bush varoitti terrorismin tukijoita

Yhdysvaltain presidentin George W. Bushin puhe Irakin sotatoimien päättymisestä on tulkittu suoraksi varoitukseksi terrorismia tukeville maille.

Päivi Sinisalo, STT

03.05.2003 00:00

Kuin lentäjä. George W. Bush käyskenteli lentotukialuksella lentohaalareissa.

Kuva: Reuters

Yhdysvaltain presidentin George W. Bushin puhe Irakin sotatoimien päättymisestä on tulkittu suoraksi varoitukseksi terrorismia tukeville maille.

Bush julisti varhain torstaiaamuna pitämässään suorassa televisiopuheessa, että sota Irakia vastaan on ollut menestys. Presidentti jatkoi kuitenkin, että edessä on vielä paljon vaikeaa työtä.

Bush ei millään muotoa julistanut sotaa päättyneeksi, pikemminkin hän painotti sekä raskaan jälleenrakennuksen alkamista että terrorismin vastaisen sodan jatkumista.

"Sota terrorismia vastaan ei ole ohi, mutta se ei ole loputon", vakuutti Bush puheessaan lentotukialus USS Abraham Lincolnin kannella.

Bush sivuuttikin sotasaavutukset Irakissa varsin vähällä, ja keskittyi siihen, että sodan ansiosta Yhdysvallat on nyt paremmassa turvassa.

Askel terroristodassa

Bushin puheen painotuksiin on selkeitä syitä: paljonpuhuttuja joukkotuhoaseista ei ole löytynyt, Saddam Hussein on yhä kateissa ja Irakissa kapinoidaan monin paikoin amerikkalaisjoukkojen läsnäoloa vastaan.

Bush halusikin siirtää huomion siihen, että sota Irakia vastaan on vain yksi askel terrorismin vastaisessa sodassa. Samalla hän yritti jälleen punoa yhteyden vihatun al-Qaida-järjestön ja Irakin välille.

"Me hävitimme al-Qaidan liittolaisen ja katkaisimme terroristien rahoitusvirran", sanoi Bush. Samalla hän painotti sitä, että Saddamin hallinnon kaaduttua terroristit eivät voi enää saada käsiinsä joukkotuhoaseita Irakista.

Bushilta riitti myös varoituksen sanoja terroristeja suojaaville maille.

Hän muistutti siitä, että Yhdysvallat jatkaa yhä terroristien metsästystä ja terrorismia tukevien maiden painostamista.

"Jokainen lainsuojaton hallinto, jolla on yhteyksiä terroristeihin ja joka haluaa hankkia tai omistaa joukkotuhoaseita, on suuri vaara maailmalle", varoitti presidentti Bush.

Puheen painotukset katsottiinkin varoitukseksi ensisijaisesti Syyrialle, mutta myös muille Yhdysvaltain terroristivaltioksi listaamille maille, kuten Iranille ja Pohjois-Korealle.

USA:n uuden ulkopoliittisen opin mukaan niin sanotut ennaltaehkäisevät iskut ovat osa maan puolustusstrategiaa ja Irak on siitä ensimmäinen, varoittava esimerkki. Puhe oli Bushille myös varsin mainio poliittinen poseeraustilaisuus.

Poliittinen voitto

Riskiäلتis vaijerilaskeutuminen hävittäjäkoneella lentotukialuksen kannelle, käyskentely lentohaalarissa kannella hurraavien sotilaiden keskellä ja aluksen kannella auringonlaskun aikana pidetty puhe saivat kamerat surraamaan ja salamavalot välkkymään.

George W. Bushin vaalikampanjan vetäjät saavat visiitistä loistavaa kuvamateriaalia vaalimainoksiin.

Rumsfeld Britanniassa

Taistelu Irakissa ei ole päättynyt, sanoi Yhdysvaltain puolustusministeri Donald Rumsfeld perjantaina Lontoossa, minne hän saapui Lähi-idän kiertomatkinsa jälkeen.

Rumsfeld sanoi tiedotustilaisuudessaan, että olisi kauhea virhe ajatella Irakissa olevan rauhallista.

Myös sota terrorismia vastaan jatkuu puolustusministeri Rumsfeldin mukaan, vaikka tiedustelutietojen jakaminen eri maiden kesken ja terroristijärjestöjen painostus ovatkin tuottaneet tulosta.

Rumsfeld tapasi pääministeri Tony Blairin ja puolustusministeri Geoffrey Hoonin pääministerin maaseutuasunnolla Chequersissa.

Rumsfeld keskusteli lisäksi Britanniassa vierailevan Jordanian kuninkaan Abdullahin kanssa Irakin sodanjälkeisestä tilanteesta.

Jordania vastusti äskeistä Irakin sotaa, mutta tuki sodan alettua vähin äänin presidentti Saddam Husseinin vastaista liittoumaa.

9B

Ote Jason Burken kirjasta ”Matkalla Kandhariin”

”Islamista yleisesti ja islamilaisesta sotaisuudesta erityisesti on sen [syyskuun 11. päivän terrori-iskujen] jälkeen sekä kirjoitettu että puhuttu valtavan paljon. Kun palasin Afganistanin sodasta syksyllä 2001, järkytyin huomattessani että syyskuun 11. päivän hyökkäyksen syyt oli ymmärretty aivan väärin. Hyökkäykset yhdistettiin hämäärään, tiukasti organisoituun ja radikaalin väkivaltaiseen Al-Qaeda -järjestöön, jota johti mestariterroristi nimeltä Osama bin Laden, ja syytä tällaiseen ajatteluun oli useita, esimerkiksi monien hallitusten valheellisuus ja väkivaltaiseen uskonnolliseen ja poliittiseen toimintaan liittyvät yhteiskunnalliset ja kulttuuriset ennakkoluulot, jotka olivat olleet pitkään voimassa. Moni väitti että tämä Al-Qaeda -järjestö oli vastuussa väkivallasta kaikkialla maailmassa. Kymmenet pitkäikäiset ryhmittymät, joilla oli vahvat juuret

islamilaisen ja muunkin maailman yhteiskunnallisessa, taloudellisessa, kulttuurisessa ja uskonnollisessa perinteessä, selitettiin yksinkertaisesti tämän yhden hullun saudikapinallisen ja hänen opetuslastensa kädenjäljeksi. Tämän tasoisten analyysien älyllinen laiskuus suututti minua niin ja niiden mahdolliset seuraukset huolestuttivat minua siinä määrin, että kirjoitin ensimmäisen kirjani, joka ilmestyi alkukesästä 2003 ja käsitteli nykyaikaisten islamilaisten väkivaltajärjestöjen rakennetta ja niiden historiallisia ja ideologisia perusteita. Selitin että Al-Qaeda oli ajatus, eikä organisaatio.”